

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

תורה – דברים פרק לב'

(יא) כְּנָשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֹף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אַבְרָתוֹ:
 (יא) כְּנָשֶׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֹף יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׂאֵהוּ עַל אַבְרָתוֹ: (יא) בְּמִיתֵי כָל יִשְׂרָאֵל לְאַתְחָזָה קִדְּם יִי אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּי יִתְרַעֵי תְּקַרֵּי יֵת אֹרִיתָא הָדָא קִדְּם כָּל יִשְׂרָאֵל וְתִשְׁמַעְנֹנּוּ:
 (יב) יְהוָה בָּדַד יִנְחֵנוּ וְאִין עִמּוֹ אַל נִכְרֵ: (יב) יְהוָה בָּדַד יִנְחֵנוּ וְאִין עִמּוֹ אַל נִכְרֵ: (יב) כְּנֹשׁ יֵת עִמָּא גְּבַרְיָא וְנִשְׂיָא וְנִשְׂפָּלָא וְגִיּוּרָה דִּי בְּקַרְוֵיהּ בְּדִיל דִּישְׁמַעוּן בְּדִיל דִּילְפֹּון (נ"א, וְלִפְּוֹן) וְיִדְחֲלוּן מִקִּדְּם יִי אֱלֹהֵכֹון וְיִשְׁרוּן לְמַעַבְדַּ יֵת כָּל פְּתָגְמֵי אֹרִיתָא הָדָא:
 (יג) יִרְכַּבְהוּ עַל בְּמֹותֵי (בְּמֹותֵי) אֶרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דְּבִשׁ מִסְלַע וְשָׁמֶן מִחֻלְמֵיִשׁ צוּר: (יג) יִרְכַּבְהוּ עַל בְּמֹותֵי (בְּמֹותֵי) אֶרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דְּבִשׁ מִסְלַע וְשָׁמֶן מִחֻלְמֵיִשׁ צוּר: (יג) וּבְנִיחוּן דִּי לֹא יִדְעוּן יִשְׁמַעוּן וְיִלְפֹּון (נ"א, וְלִפְּוֹן) לְמַדְחַל יֵת יִי אֱלֹהֵכֹון כָּל יוֹמֵיָא דִּי אֲתֵנוּן קִימִין עַל אֶרְעָא דִּי אֲתֵנוּן עֲבָרִין יֵת יִרְדְּנָא תַּמָּן לְמִיְדֻתָּהּ:
 (יד) חֲמָאֵת בְּקָר וְחֻלְבַּ צֹּאן עִם חֻלְבַּ כְּרִים וְאִילִים בְּנֵי בָשָׁן וְעֵתוּדִים עִם חֻלְבַּ כְּלִיּוֹת חֲטָה וְדָם עֵנֵב תִּשְׁתֶּה חֲמָר: (יד) חֲמָאֵת בְּקָר וְחֻלְבַּ צֹּאן עִם חֻלְבַּ כְּרִים וְאִילִים בְּנֵי בָשָׁן וְעֵתוּדִים עִם חֻלְבַּ כְּלִיּוֹת חֲטָה וְדָם עֵנֵב תִּשְׁתֶּה חֲמָר: (יד) וְאָמַר יִי לְמִשָּׁה הָא קְרִיבּוּ יוֹמִיָּה לְמִמַּת קְרָא יֵת יְהוֹשֻׁעַ וְאַתְעֵתְדוּ בְּמִשְׁכּוֹ זְמַנָּא וְאַפְקֻדְנָה וְאַזַּל מִשָּׁה וַיְהוֹשֻׁעַ וְאַתְעֵתְדוּ בְּמִשְׁכּוֹ זְמַנָּא:
 (טו) וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֵט שְׁמֹנֶת עֲבִיתָ וַיִּשְׁטֹ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעֵתוֹ: (טו) וַיִּשְׁמֹן יִשְׂרוּן וַיִּבְעֵט שְׁמֹנֶת עֲבִיתָ וַיִּשְׁטֹ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעֵתוֹ: (טו) וְאַתְגְּלִי יִי בְּמִשְׁכְּנָא בְּעֵמּוּדָא דְּעֵנְנָא וְקָם עֵמּוּדָא דְּעֵנְנָא עַל תְּרַע מִשְׁכְּנָא:
 (טו) וְאַתְגְּלִי יִי בְּמִשְׁכְּנָא בְּעֵמּוּדָא דְּעֵנְנָא וְקָם עֵמּוּדָא דְּעֵנְנָא עַל תְּרַע מִשְׁכְּנָא:

רש"י

מזכירים אחריהם והשיגום על הים היו זורקים זהם חלים ואזני בליסטראות מיד ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מזכירים וגו':
 (יב) ה' 777 – ה' 777 ובטח נהגם במדבר: ואין עמו אל נכר – לא היה כח באלה מכל אלהי העובדי כוכבים להראות כחו ולהלחם עמהם. ורבותינו דרשוהו על העתיד וכן תרגם אונקלוס ואני אומר דברי תוכחה הם להעיד השמים והארץ ותהא השירה להם לעד ססופן לבגוד ולא יזכרו הראשונות שעשה להם ולא הנולדות שהוא עתיד לעשות להם לפיכך כריך ליישג הדבר לכאן ולכאן וכל הענין מוסב על זכור ימות עולם זינו שנות דור ודור כן עשה להם וכן עתיד לעשות כל זה היה להם לזכור:
 (יג) ירכבוהו על צמותי ארץ – כל המקרא כתרומתו: ירכבוהו וגו' – ע"ש שא"י גבוה מכל הארצות: ויאכל תנובות שדי – אלו פירות א"י שקלים לנוב ולהתבשל מכל פירות

(יא) כנשר יעיר קנו – נהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה רחמני על זניו ואינו נכנס לקנו פתאום עד שהוא מקשה ומטרף על זניו כנפיו זין אילן לאילן זין שוכה לחברתה כדי שיעורו זניו ויהא בהן כח לקבלו: יעיר קנו – יעורר זניו: על גוזליו ירחף – אינו מכביד עצמו עליהם אלא מחופף נוגע ואינו נוגע אף הקב"ה שדי לא מלאוהו שגיא כח כשצא ליתן תורה לא נגלה עליהם מרוח אחת אלא מד' רוחות שנאמר ה' מסיני בא וזרח משעיר למו. הופיע מהר פארן. ואתה מרבבות קדש. אלוה מתימן יבא זו רוח רביעית: יפרוש כנפיו יקחהו – כשצא ליטול ממקום למקום אינו נוטל ברגליו כשאר עופות לפי ששאר עופות מן הנשר שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ לפיכך נושאן על כנפיו אומר מוטב שיכנס החץ בי ולא יכנס בזני אף הקב"ה ואשא אתכם על כנפי נשרים כשנסעו

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

וכשהוא דבוק נקוד חלב כמו חלב אמו: כרים – כבשים: ואילים – כמשמעו: בני צן – שמנים היו: כליות חטה – חטים שמנים חלב כליות וגסין ככוליא: ודם ענב – היה שותה טוב (כ"ל ענב) וטעם יין חסוב: חמר – יין בלשון ארמי. חמר אין זה שם דבר אלא לשון משבח טעם ויין"ש בלע"ז (וויינוג) ועוד יש לפרש שני מקראות הללו אחר תרגום של אונקלוס אשרינון על תוקפי ארעא וכו': (טו) עבית – לשון עובי: כשית – כמו כסית לשון כי כסה פניו בחלבו כאלם ששמן מצפנים וכסליו נכפלים מבחוץ וכה"א ויעש פימה עלי כסל: כשית – יש לשון קל בלשון כסוי כמו וכסה קלון ערום ואם כתב כסית דגש היה נשמע כסית את אחרים כמו כי כסה פניו: וינבל לור ישעתו – גנהו ובזהו כמו שנאמר אחוריהם אל היכל ה' וגו' אין נבול גדול מזה:

הארעות: וינקהו דבש מסלע – מעשה באחד שאמר לבנו בסיכני הבא לי קליעות מן החצית הלך ומלא הדבש קף על פיה אמר לו זו של דבש הוא א"ל השקע ידך לתוכה ואתה מעלה קליעות מתוכה: ושמן מחלמיש לור – אלו זיתים של גוש חלב: צמותי ארץ – לשון גובה: שדי – לשון שדה: חלמיש לור – תקפו וחזקו של סלע. כשאינו דבוק לתיבה שלאחריו נקוד חלמיש וכשהוא דבוק נקוד חלמיש: (יד) חמאת בקר וחלב לאן – זה היה בימי שלמה שנאמר עשרה בקר זריאים ועשרים בקר רעי ומאה לאן: עס חלב כרים – זה היה בימי עשרת השבטים שנאמר ואוכלים כרים מלאן: חלב כליות חטה – זה היה בימי שלמה שנאמר ויהי לחם שלמה וגו': ודם ענב תשתה חמר – בימי עשרת השבטים השותים במזרקי יין: חמאת בקר – הוא שומן הנקלט מע"ג החלב: וחלב לאן – חלב של לאן

נביא – שמואל ב' פרק כב' יא' – טו'

(יא) וַיִּרְבֵּב עַל כְּרוֹב וַיַּעַף וַיֵּרָא עַל כַּנְפֵי רוּחַ: (יא) ואתגלי בגבורתיה על כרובין קלילין ודבר בתקיף על כנפי רוחא:
 (יב) וַיֵּשֶׁת הַחֶשֶׁן סְבִיבֹתָיו סְבוֹת חֲשֵׁרֵת מִיָּם עִבֵי שְׁחָקִים: (יב) ואשרי שכינתיה בערפילא וענן יקר סחור ליה מחית מין תקיפין מרכפת עננין קלילין ברום עלמא:
 (יג) מַנְגֵּה נִגְדוֹ בְּעֵרֹ גַחְלֵי אִשׁ: (יג) מזיו יקריה מבהיקין שמי שמיא מזופיתיה כגומרין דנור דלקא מימריה:
 (יד) יִרְעֵם מִן שָׁמַיִם יְהוָה וְעֲלִיּוֹן יִתֵּן קוֹלוֹ: (יד) אכלי מן שמיא יי ועלאה ארים מימריה:
 (טו) וַיִּשְׁלַח חֲצִיִּים וַיְפִיעֵם בְּרֶקַע וַיְהִיֵּם: (טו) ושלח מחתיה כגירין ובדרינון ברקין ושגשינון:

רש"י

'קשר', שמתקשרין השמים בעבים על ידי המים, כמו 'אחשוריהם' האמור באופני המכונה (מלכים א' ז לג), שהם זרועות העץ המהדקין וקושרין עיגולה יחד:
 (יג) מנגה נגדו – שלא תאמר בחשך הוא שרוי, אלא הנוגה לפניו מן המחילה, ומאותו נוהג אשר לפניו, בערו גחלי אש, שנשתלחו חאים על מצרים:

(יב) וישת חשך סביבותיו – לסוכה, כענין שנאמר (שמות יד כ): ויהי הענן והחשך, מפסיק בין מצרים לישראל. חשרת מים עבי שחקים – מאין היה החשך, עבי שחקים היו, שהן חושרין מים על הארץ. חשרת – לשון כברה הוא, שהוא נופל על הארץ דק דק (תענית ט ז). וכן הוא אומר באגדות הרבה: חושרין אותו בכברה. ויש לפתור 'חשרת', לשון

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

כתובים – תהילים פרק עז' יא'-טו'

(יא) וְאָמַר חֲלוּתִי הִיא שְׁנוֹת יָמַי עָלְיוֹן: (יא) ואמרית בעותי הוא שנין דקץ מימיו):
 (יב) אֲזַכִּיר (וְאֶזְכֹּר) מֵעַלְלֵי יְהוָה כִּי אֶזְכְּרָה מִקֶּדֶם פְּלִאָה: (יב) אדכר עובדי אלהא ארום אדכר מן לקדמין פרשותך:
 (יג) וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה וּבְעֵלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: (יג) ורגנית בכל עובדך טביא ובתסקופי נסך אמלל:
 (יד) אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ יִרְבֶּךָ מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: (יד) אלהא דקדישין אורחתך מן אלהא רבא כאלהא דישראל:
 (טו) אֲתָה הָאֵל עֲשֵׂה פְלֶא הוֹדַעְתָּ בְּעַמִּים עֲזָה: (טו) אנת הוא אלהא עביד פרישן הודעת בעמיא עושנך:

רש"י

(יא) ואמר חלותי היא – מחשבותי אומרת כי אין זאת חלל להחלותי ולירחני לשון חלוי, חלותי כמו לחלותי לשון חולי וחיל. שנות ימין עליון – את אשר נשתנית ימין עליון שהיתה נאלדי זכח רועלת אויב ועכשיו השיב אחור ימינו:
 (יג) והגיתי בכל פעלך – שעשית לנו כזכר:
 (יד) אלהא דקדישין אורחתך מן אלהא רבא כאלהא דישראל:
 (טו) אנת הוא אלהא עביד פרישן הודעת בעמיא עושנך:

משנה – נדרים פרק ב'

(א) וְאֵלֹהֵי מִתְרַיִן, חֲלִין שְׂאֵבֶל לָהּ, כְּבִשְׂר חֲזִיר כְּעִבּוּדָה זָרָה, כְּעוֹרוֹת לְבוּבִין, כְּנִבְלֹת, כְּטִרְפוֹת, כְּשִׂקָצִים, כְּרִמְשִׁים, כְּחֵלֶת אֶהָרִן וְכִתְרוֹמָתוֹ, מִתֵּר הָאוֹמֵר לְאֲשִׁתּוֹ, הָרִי אֶתְ עָלֵי כְּאֵמָא, פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח מִמְּקוֹם אַחֵר, שֶׁלֹּא יִקַּל רֹאשׁוֹ לְכַף. קוֹנֵם שְׂאֵינִי יִשׁוּ, שְׂאֵינִי מְדַבֵּר, שְׂאֵינִי מְהַלֵּךְ, הָאוֹמֵר (לְאֲשִׁתּוֹ), קוֹנֵם שְׂאֵינִי מְשַׁמֵּשֶׁה, הָרִי זֶה בְּלֹא יַחַל דְּבָרוֹ. שְׁבוּעָה שְׂאֵינִי יִשׁוּ, שְׂאֵינִי מְדַבֵּר, שְׂאֵינִי מְהַלֵּךְ, אָסוּר:

וחטאת שאיני אוכל לך דאמרין בפרק קמא לאסור ואף על פי שאינו דבר הנדור, הוי טעמא, לאפשר שיביא חטאת על ידי נדר, כגון שנדר בנזיר ומתחייב להביא חטאת: הרי את עלי כאמא – אע"ג דלאו דבר הנדור הוא, חמור מכל הני דלעיל, לכריך התיירא מדרבנן אם הוא עם הארץ, ופותחין לו פתח ממקום אחר, כלומר מבקשים לו פתח וטעם לחרטתו. ולא סגי בכדו תהיה או לכך עלך. וכל זה שלא יקל ראשו ולא יגיל לאסור אשתו עליו: קונס שאיני ישן כו' – הרי זה

רע"ב – (א) ואלו מותרין. חולין שאוכל לך – לסימן בעלמא נקטיה, כסם שחולין שאוכל לך אין לריך שאלה לחכם, כך כל הני דאמרין במתניתין כרישא אין לריכין שאלת חכם: כעורות לבובין – היו נוקבים הבהמה מחיים כנגד הלז ומוציאין הלז ומקריבין אותו לע"ז, ותקרובת ע"ז אסור בהנאה: כחלת אהרן – שהיה ראשון לכהנים. ולא הוי דבר הנדור, שאין חלה ותרומה באין בנדר ונדבה: הרי זה מותר – דאמר קרא (במדבר ל') איש כי ידור נדר, עד שידור בדבר הנדור.

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

לו לאדם דבר האסור לו: שבועה שאיני יאן וכו' – אסור מן התורה, לשבועות חלון בין על דבר שיש בו ממש בין על דבר שאין בו ממש. ואם נשבע שלא יישן שלשה ימים כרופין לילה ויום, לוקה וישן מיד, מפני שנשבע על דבר שאי אפשר לקיימו:

(ב) קָרְבַּן לֹא אֲכַל לָהּ, קָרְבַּן שְׂאֵבֶל לָהּ, לֹא קָרְבַּן לֹא אֲכַל לָהּ, מִתֵּר. שְׂבוּעָה לֹא אֲכַל לָהּ, שְׂבוּעָה שְׂאֵבֶל לָהּ, לֹא שְׂבוּעָה לֹא אֲכַל לָהּ, אֲסוּרָה זֶה חִמּוּר בְּשְׂבוּעוֹת מִבְּנֵדְרִים. וְחִמּוּר בְּנֵדְרִים מִבְּשְׂבוּעוֹת. בִּיֵצֵד, אָמַר, קוֹנֵם סִפָּה שְׂאֵנִי עוֹשֶׂה, לוֹלֵב שְׂאֵנִי נוֹטֵל, תִּפְלִין שְׂאֵנִי מְנִיחַ, בְּנֵדְרִים אֲסוּר, בְּשְׂבוּעוֹת מִתֵּר, שְׂאֵין נִשְׁבָּעִין לְעִבּוּר עַל הַמִּצְוֹת:

הרי זה צבל יחל, ואוקומנא מדרבנן, מדלאורייתא אין הגדר חל ללא על דבר שיש בו ממש, וזה חומר בשבועות מבנדריים, ששבועה חלה אפילו על דבר שאין בו ממש: תפילין שאני מניח – משום דאסר חפלא עליה, ואינו נראה כגודר לבטל את המצוה שהרי לא קיבל על עצמו, אלא אסר החפץ עליו, ואם יקיים המצוה הויא מצוה הבראה בעצירה ודמי למי שאיבד לאכול מצה בלילי פסח ולא מצא מצה של טבל או של הקדש, שאסור לאכול. אבל כל לשון שבועה הוא חוסר את עצמו מלעשות הדבר, וכיון שהוא מחוייב לעשות המצוה לאו כל כמיניה להפקיע עצמו מחיוב המצוה. ואם אמר הרי עלי קרבן אם אניח תפילין, חל הגדר וחייב להביא קרבן אם הניח תפילין:

(ג) יֵשׁ גֵּדֶר בְּתוֹךְ גֵּדֶר, וְאֵין שְׂבוּעָה בְּתוֹךְ שְׂבוּעָה. בִּיֵצֵד, אָמַר הֲרִינִי נֹזֵר אִם אֲכַל, הֲרִינִי נֹזֵר אִם אֲכַל, וְאֲכַל, חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. שְׂבוּעָה שְׂלֵא אֲכַל, שְׂבוּעָה שְׂלֵא אֲכַל, וְאֲכַל, אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא אַחַת:

אלא מלקות אחת. אבל אם נשאל על השבועה הראשונה, חלה השבועה השנייה. וכן אם נשאל על השנייה, חלה השלישית. ואסור לאכול עד שיתרו כולם, מדלא תנן הרי זו שבועה אחת, אלא אינו חייב ללא אחת:

(ד) סָתֵם נְדָרִים לְהַחְמִיר, וּפְרוּשִׁים לְהַקֵּל. בִּיֵצֵד, אָמַר הֲרִי עָלַי כְּבִשְׂרֵי מְלִיחָה, כִּיֵּין גִּסָּה, אִם שֶׁל שָׁמַיִם נְדָר, אֲסוּר. אִם שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה נְדָר, מִתֵּר. וְאִם סָתֵם, אֲסוּר. הֲרִי עָלַי כְּחָרֵם, אִם כְּחָרֵם שֶׁל שָׁמַיִם, אֲסוּר. וְאִם כְּחָרֵם שֶׁל

צבל יחל מדרבנן. אבל מן התורה אין הגדר חל, לנדריים אין חלים ללא על דבר שיש בו ממש: קונם שאיני משמשך – בגמרא מקשה, והא משועבד לה והיאך יכול להפקיע שבועה בנדלו והא הוי כאוסר פירות חזירו על חזירו. ומשני, כגון לאמר הגאח תשמישך עלי קונם, שאסר ההגאה עליו, ואין מאכילין

(ב) קָרְבַּן לֹא אֲכַל לָהּ, קָרְבַּן שְׂאֵבֶל לָהּ, לֹא קָרְבַּן לֹא אֲכַל לָהּ, מִתֵּר. שְׂבוּעָה לֹא אֲכַל לָהּ, שְׂבוּעָה שְׂאֵבֶל לָהּ, לֹא שְׂבוּעָה לֹא אֲכַל לָהּ, אֲסוּרָה זֶה חִמּוּר בְּשְׂבוּעוֹת מִבְּנֵדְרִים. וְחִמּוּר בְּנֵדְרִים מִבְּשְׂבוּעוֹת. בִּיֵצֵד, אָמַר, קוֹנֵם סִפָּה שְׂאֵנִי עוֹשֶׂה, לוֹלֵב שְׂאֵנִי נוֹטֵל, תִּפְלִין שְׂאֵנִי מְנִיחַ, בְּנֵדְרִים אֲסוּר, בְּשְׂבוּעוֹת מִתֵּר, שְׂאֵין נִשְׁבָּעִין לְעִבּוּר עַל הַמִּצְוֹת:

רע"ב – (ב) קרבן לא אוכל לך כו' – מותר, דהוי כנשבע בקרבן ונעשה כאומר בחיי הקרבן אם אוכל לך שום דבר: שבועה שלא אוכל לך – ולא אמרינן בחיי שבועה קאמר כדאמרין בקרבן, לשבועה לית בה מששא ולא שייך לומר בה בחיי שבועה: שבועה שאוכל לך – זמנין לשבועה שאוכל לך ללא אכילנא משמע, כגון שהיה חזירו מסרב בו לאכול ואמר לא אכילנא לא אכילנא ושוב אמר שבועה שאוכל לך, ללא אכילנא משמע, והכי קאמר בשבועה יהא עלי אי אכילנא לך: זה חומר בשבועות – לא מצינן לאוקמה אשבועה שלא אוכל לך וכו', דמדקתני זה חומר משמע לנדך הוי אלא דאינו חומר כשבועה, וגבי קרבן לא אוכל לך תנן מותר ללא הוי נדר כלל. משום הכי כריד לאוקמה דלעיל דתנינא קונם שאיני יאן שאיני מדבר

(ג) חייב על כל אחת ואחת – ויהיה נזיר שלשים יום אם אמר הריני נזיר סתם ויביא קרבן נזיר ויחזור להיות נזיר כמספר הפעמים שאמר שיהיה נזיר. ובשבועה אינו חייב ללא אחת, שאינו לוקה

(ד) חייב על כל אחת ואחת – ויהיה נזיר שלשים יום אם אמר הריני נזיר סתם ויביא קרבן נזיר ויחזור להיות נזיר כמספר הפעמים שאמר שיהיה נזיר. ובשבועה אינו חייב ללא אחת, שאינו לוקה

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

בְּהַנִּיחַם, מִתְּרָה. וְאִם סָתָם, אָסוּר. הָרִי עָלַי כַּמְעֵשֶׁר, אִם כַּמְעֵשֶׁר בְּהִמָּה נָדָר, אָסוּר. וְאִם שֶׁל גֵּרֶן, מִתְּרָה. וְאִם סָתָם, אָסוּר. הָרִי עָלַי כַּתְּרוּמָה, אִם כַּתְּרוּמַת הַלְּשָׁפָה נָדָר, אָסוּר. וְאִם שֶׁל גֵּרֶן, מִתְּרָה. וְאִם סָתָם, אָסוּר, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, סָתָם תְּרוּמָה בִּיהוּדָה אָסוּרָה, בְּגִלְלֵי מִתְּרָת, שְׂאִין אֲנָשִׁי גִלְלֵי מִכִּירִין אֶת תְּרוּמַת הַלְּשָׁפָה. סָתָם חֲרָמִים בִּיהוּדָה מִתְּרִין, וּבְגִלְלֵי אָסוּרִין, שְׂאִין אֲנָשִׁי גִלְלֵי מִכִּירִין אֶת חֲרָמֵי הַכֹּהֲנִים:

רע"ב – (ז) ופירושם להקל – רע"ג
 שכבר באו ליד כהן: אם כמעשר זהמה אסור
 – להווי דבר הנדור, שצריך להקדישו, ואין
 מעשר זהמה אוסר הדיר כמו שמעשר דגן
 אוסר הגורן: שאין אנשי גליל מכירין תרומת
 הלשכה – לפי שהיו רחוקים מירושלים: שאין
 אנשי גליל מכירין חרמי כהנים – וכל מה
 שהיו מחרימין היו מפרישין לדק הבית.
 והלכה כרבי יהודה:

לכשפירש דבריו אזלינן בתר פירושן, כי סתם
 ולא פירש אזלינן להחמיר, דסתם נודר דעתו
 לחסור: ככשר מליח – היינו קרבן, לכתיב
 (ויקרא ב') על כל קרבנך תקריב מלח: כחרס
 של כהנים מותר – רע"ג דחרמי כהנים
 מועלים זהם עד שיבואו לידי כהנים והוי
 דבר הנדור, מ"מ סתם חרמי כהנים משמע

(ח) נָדָר בַּחֲרָם וְאָמַר, לֹא נִדְרָתִי אֶלָּא בְּחֲרָמוֹ שֶׁל יָם. בְּקִרְבָּן, וְאָמַר, לֹא
 נִדְרָתִי אֶלָּא בְּקִרְבָּנוֹת שֶׁל מְלָכִים. הָרִי עֵצְמֵי קִרְבָּן, וְאָמַר, לֹא נִדְרָתִי אֶלָּא
 בְּעֵצִים שֶׁהִנְחִיתִי לִי לְהִיּוֹת נֹדֵד בּוֹ. קוֹנֵם אֲשֵׁתִי נְהַנִּית לִי, וְאָמַר לֹא נִדְרָתִי
 אֶלָּא בְּאֲשֵׁתִי הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁגִּרְשֵׁתִי, עַל כֵּן אֵין נִשְׂאֲלִין לָהּ. וְאִם נִשְׂאֲלוּ,
 עוֹנְשִׁין אוֹתָן וּמְחַמְדִּין עָלֵיהֶן, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים, פּוֹתַחִין
 לָהֶם פֶּתַח מִמְּקוֹם אַחֵר, וּמְלַמְדִּים אוֹתָן כִּדִּי שֶׁלֹּא יִנְהַגוּ קְלוֹת רֵאשׁ בְּנִדְרֵים:
 רע"ב – (ה) בחרמו של ים – לשון מצודה,
 כמו אשר היא מצודים וחרמים (קהלת ז':)
 הכי עצמי קרבן – אסור עצמו כקרבן על
 חבירו: אין נשאלים עליהם – אין כריכין
 שאלת חכם, שאינן חלים: ואם נשאלין – ואם
 עס הארץ הוא זה שנדר כהאי גוונא וצא
 לישאל על נדרו, אין פותחין לו פתח לחרטה
 ואין מתירין לו. ואם עזר על נדרו זה מנדן
 אותו: פותחין לו פתח ממקום אחר – מראים
 לו שהדבר קיים ופותחין לו פתח מטעם אחר
 ומתירין לו נדרו. אבל לא עונשין ולא
 מחמירין. וכן הלכה:

גמרא – נדרים דף כ' ע"א

וחכמים אומרים פותחין לו פתח כו': תנא לעולם אל תהי רגיל בנדדים
 שסופך למעול בשבועות ואל תהי רגיל אצל עם הארץ שסופך להאכילך
 טבלים אל תהי רגיל אצל כהן עם הארץ שסופך להאכילך תרומה ואל
 תרבה שיחה עם האשה שסופך לבא לידי ניאוף רבי אחא ברבי יאשיה
 אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקבה של
 אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה אמר רבי
 שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום הטנופת שהוא מכוון כנגד העקב

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם זו בושה לבלתי תחטאו מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא מיכן אמרו סימן יפה באדם שהוא ביישן אחרים אומרים כל אדם המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני אמר רבי יוחנן בן דהבאי ד' דברים סחו לי מלאכי השרת חיגרין מפני מה הויין מפני שהופכים את שולחנם אילמים מפני מה הויין מפני שמנשקים על אותו מקום חרשים מפני מה הויין מפני שמספרים בשעת תשמיש סומין מפני מה הויין מפני שמוסתכלים באותו מקום ורמינהו שאלו את אימא שלום מפני מה בניך יפיין ביותר אמרה להן אינו מספר עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה אלא בחצות הלילה וכשהוא מספר מגלה טפח ומכסה טפח ודומה עליו כמי שכפאו שד ואמרתי לו מה טעם ואמר לי כדי שלא אתן את עיני באשה אחרת ונמצאו בניו באין לידי ממזרות לא קשיא הא במילי דתשמיש הא במילי אחרנייתא.

ולא תתורו אחרי לבבכם מכאן אמר רבי אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר אמר רבינא לא נצרכא אלא דאפילו ב' נשיו וברותי מכם המורדים והפושעים בי אמר רבי לוי אלו בני תשע מדות בני אסנת' משגעו"ח בני אימה בני אנוסה בני שנואה בני נידוי בני תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערבוביא בני חצופה איני והאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל אדם שאשתו תובעתו הויין לו בנים שאפילו בדורו של משה רבינו לא היו כמותם שנאמר הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וכתוב ואקח את ראשי שבטיכם ולא כתיב נבונים וכתוב יששכר חמור גרם וכתוב מבני יששכר יודעי בינה לעתים ההיא דמרציא ארצויי:

רש"י על הגמרא

ולפי ששניה צירף לוקה צירף: חרשין – שאין שומעין ואין מדברים: שמשפריס בשעת תשמיש – ונמצא חוטאין צדיבור וצשמיעה: בני אימה – לשון יראה שמתיל אימה על אשתו להזקק לה שלא כרעונה ומתוך כך אין בניו הגונים לפי שנוהג שלא כשורה כדדרשינן בפרק המוצא תפילין ואף צרגלים חוטא: בני אנוסה – גריעי טפי מצני אימה דצני אימה לא הוי אנוסה ממש ואנוסה מיירי בצאנסה לגמרי ומתוך ששני אלו קרובין להיות זה כזה חשיב להו כחד דהא רבי לוי אמר תשע מדות וצפרטן אתה מוצא עשר: בני שנואה – שנואה ומתוך כך נותן דעתו על אשה אחרת:

אל תהי רגיל צנדרים שסופך למעול צצבועות – דחמירי טפי דכתיב צו (שמות כ) לא ינקה: להאכילך תרומה טמאה – להזהיר אפילו כהן שלא יהא רגיל אכל כהן ע"ה: וצאשתו נדה – אפילו אשתו נדה שיש לו בה שעת היתר: מלמד שהבושה מביאה לידי יראת חטא – דעל פניכם משמע צושת פנים וכתיב צתריה לצלתי תחטאו: לא עמדו אבותיו על הר סיני – שהרי נתן טעם למעמד הר סיני לצעבור תהיה יראתו על פניכם וכתיב (דברים כט) את אשר ישנו פה היום ואת אשר איננו פה ומי שאין לו צושת פנים אינו מזרעם: שהופכין את שולחנם –

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

צפה: כל אדם שאשתו תובעתו – כלאה
 שילאה לפני יעקב ואמרה לו חלי תבא ויאל
 ממנה ישכר דכחיז ומצני ישכר יודעי צינה
 לעתים: דמרליא חלויי – שמתה אותו
 דדברי חוי ופיוס כלאה שלח אמרה ליעקב
 אלח לסור צאהלה חבל לא שמהא תובעתו
 צפה:

צני נדוי – שצח עליה כשהוא מנודה: צני
 תמורה – שצח על אחת מנשיו וכסבור שהיא
 כרתה: צני מריבה – חע"פ שאינו שונאה
 אלח שהיתה מריבה ציניהם לפי שעה: צני
 שכרות – שמתוך שכרותו אינו נותן דעתו על
 אשתו: צני גרושת הלכ – שגמר בלבו לגרשה:
 צני ערבוזיא – שצחו עליה כמה צני אדם:
 צני חרופה – שמעוזה פניה להיות תובעתו

זוהר – וילך דף רפה ע"ב

תאנא, כל מאן דשמע ברכה מההוא דמברך, ולא אתפון באמו, עליה
 נאמר ובוזי יקלו. כמה דאת אמר, (מלאכי א) לכם הכהנים בוזי שמי. מאי
 עונשיה. כמה דלא פתח ברכאן לעילא, כה לא פתחין ליה. ולא עוד אלא
 כד נפיק מהאי עלמא, מכריזי קמיה, ואמרי, טרוקו גלי קמיה דפלגיא,
 ולא ליעול, ולא תקבלון ליה, ווי ליה, ווי לנשמתיה:

תאנא, חייבי דגיהנם, בלהו סלקי במדורין ידיעו, וכמה פתחין אית ליה
 לגיהנם, ובלהו פתחין לקבל פתחין דגן עדו. ובשעתא דאפקי לאינון חייבי
 דקבילו עונשיה, אינון פתחי פתחין, ושויין (ס"א ושארין) לון לבר. ובלהו
 פתחין בשמהו אקרו, לקבליהון דפתחין דגן עדו, וכל פתחא ופתחא, אקרי
 שמא, לקבלי ההוא פתחא דגיהנם, ואשתמודעו פתחין לקבליהון פתחין,
 אינון פתחין דגן עדו:

בגיהנם אית מדורא בתרא תתאה דכלהו, וההוא מדורא הוי מדורא על
 מדורא, ואקרי (איוב ז) ארץ עיפתה. מהו עיפתה. כמה דאת אמר (שמות כח)
 רבוע יהיה כפול, ומתרגמינן מרובע יהיה עיה, אוף חכא עיפתה, כלומר
 כפולה. וההוא אקרי שאל תחתית, שאל הוא מדורא חד. תחתית, הוא
 מדורא תתאה. ובגין כה אקרי ארץ עיפתה תחתית, ואקרי אבדון. ועל דא
 כתיב, (משלי כז) שאל ואבדון. ובלהו מדורין לא אכפלו, ובלהו לא עייפין
 בר מהאי:

ותאנא, מאן דנחית לאבדון (דף רפ"ז ע"א) דאקרי תחתית, לא סליק לעלמין.
 וההוא אקרי גבר דאשתעי ואתאביד מפלהו עלמין. ותאנא, לההוא אתר
 נחתין להנהו גברי דמבזי לאתבא אמו, ועל אמן סגיאין דאתאבידו מניה,
 דלא חשיב להו, דינין ליה בגיהנם, ונחתין ליה בההוא מדורא תתאה,
 דלית בה פתחא, ואתאביד ולא סליק מניה לעלמין. ועל דא כתיב, (איוב ז)
 פלה ענו וילך בן יורד שאל לא יעלה. ולא, והא כתיב (יונה ב) מבטן שאל

חק לישראל – פרשת האזינו יום ג'

שְׁוַעְתִּי שְׁמַעַתָּ וְגו'. וּכְתִיב (שְׁמוּאֵל א ב) מוֹדִיד שְׂאוֹל וַיַּעַל. אֶלָּא הֲכֵא שְׂאוֹל, הֲתָם תַּחֲתִית. וְאוֹקִימָנָא הָא דְאַהֲדַר בֵּיהּ, הָא דְלֵא אַהֲדַר בֵּיהּ:

הלכה – הרמב"ם הלכות תפילה פרק ו'

(יט) אסור להאכיל מי שלא נטל ידיו ואף על פי שהוא נותן לתוך פיו ואסור לזלזל בנטילת ידים ועוויים הרבה צוו חכמים והזהירו על הדבר אפילו אין לו מים אלא כדי שתייה נוטל ידיו במקצתן ואחר כך אוכל ושותה מקצתן:
(כ) צריך אדם לנגב את ידיו ואחר כך יאכל וכל האוכל בלא ניגוב ידים כאוכל לחם טמא וכל הנוטל ידיו באחרונה מנגב ואח"כ מברך ותכף לנטילת ידים ברכת המזון לא יפסיק ביניהם בדבר אחר אפילו לשתות מים אחר שנוטל ידיו באחרונה אסור עד שיברך ברכת המזון:

לע"נ

זאב ואיים בן שרדה, גר גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רחל, צדיקה בת שרה ז"ל.